

Měření udržitelnosti:

jak poznat ESG investici
a udržitelnou firmu?

24. června 2021

Shrnutí námětů

Zemědělství je odvětví s výraznou uhlíkovou stopou a v ESG zatím zůstává pozadu. Nicméně má velký potenciál na zlepšování dopadů lidské činnosti na životní prostředí. K tomu by mohlo pomoci právě ESG.

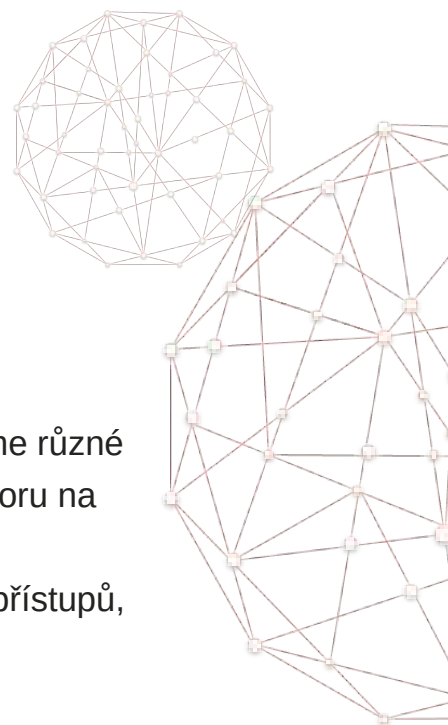
Snižování uhlíkové stopy je v současné době základním předmětem ESG diskuzí. Do budoucna je potřeba rozšířit okruh témat také o jiné parametry životního prostředí, sociálních a governance faktorů.

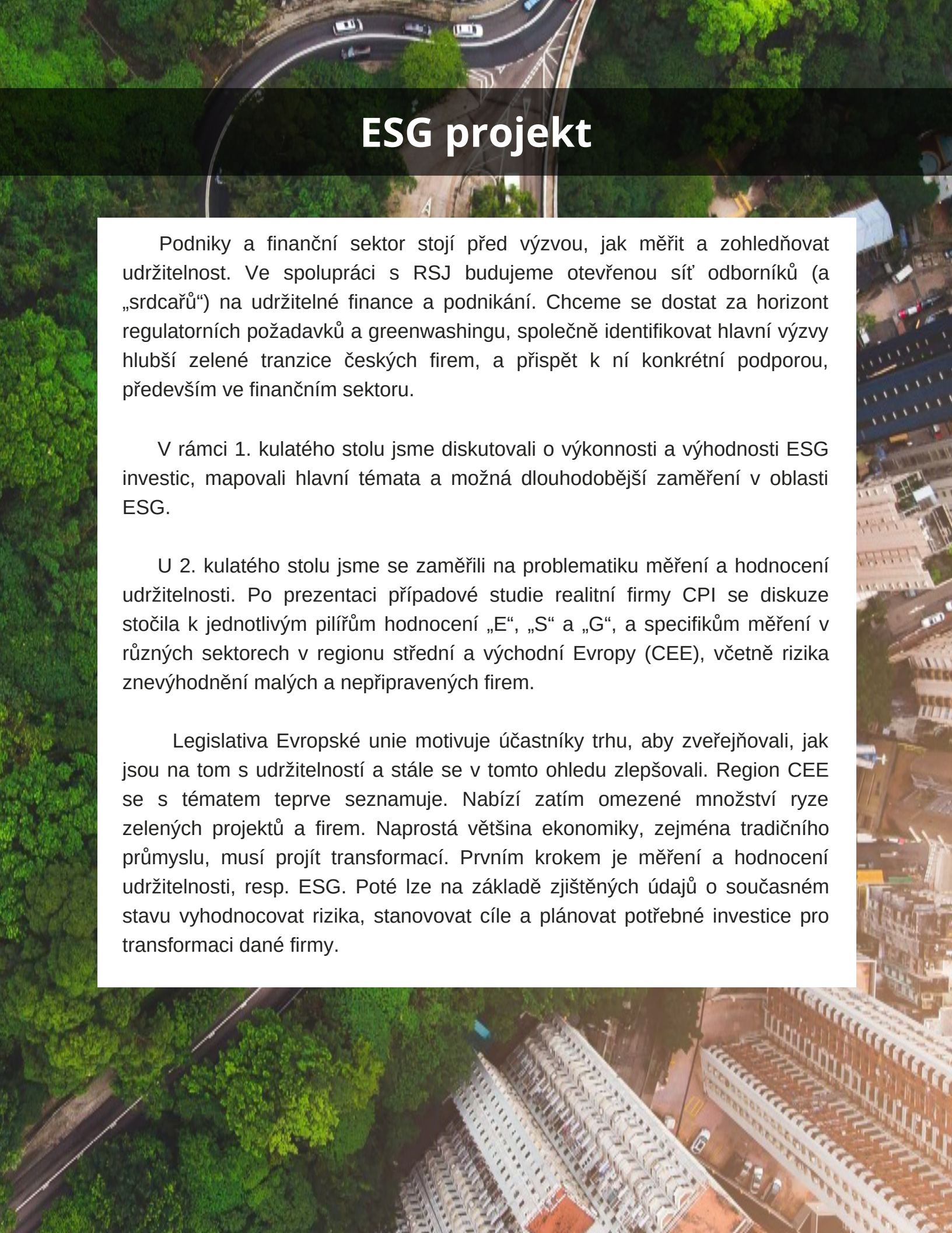
I pro velké firmy je koncepce ESG výzvou. Tvrdým oříškem se stává pro malé, střední a transformující firmy, které nemusí mít dostatek zdrojů, informací a dat k plné implementaci ESG. Tudíž mohou být v budoucnu znevýhodněné.

Jako nezávislé analytické a síťovací centrum propojujeme různé skupiny nevládního, podnikatelského a veřejného sektoru na podporu udržitelnosti a demokracie.

Naše aktivity usilují o poctivé zahrnutí všech důležitých přístupů, ucelený pohled a lidský rozměr spolupráce.

ESG projekt

Podniky a finanční sektor stojí před výzvou, jak měřit a zohledňovat udržitelnost. Ve spolupráci s RSJ budujeme otevřenou síť odborníků (a „srdcařů“) na udržitelné finance a podnikání. Chceme se dostat za horizont regulatorních požadavků a greenwashingu, společně identifikovat hlavní výzvy hlubší zelené tranzice českých firem, a přispět k ní konkrétní podporou, především ve finančním sektoru.

V rámci 1. kulatého stolu jsme diskutovali o výkonnosti a výhodnosti ESG investic, mapovali hlavní témata a možná dlouhodobější zaměření v oblasti ESG.

U 2. kulatého stolu jsme se zaměřili na problematiku měření a hodnocení udržitelnosti. Po prezentaci případové studie realitní firmy CPI se diskuze stočila k jednotlivým pilířům hodnocení „E“, „S“ a „G“, a specifikům měření v různých sektorech v regionu střední a východní Evropy (CEE), včetně rizika znevýhodnění malých a nepřipravených firem.

Legislativa Evropské unie motivuje účastníky trhu, aby zveřejňovali, jak jsou na tom s udržitelností a stále se v tomto ohledu zlepšovali. Region CEE se s tématem teprve seznamuje. Nabízí zatím omezené množství ryze zelených projektů a firem. Naprostá většina ekonomiky, zejména tradičního průmyslu, musí projít transformací. Prvním krokem je měření a hodnocení udržitelnosti, resp. ESG. Poté lze na základě zjištěných údajů o současném stavu vyhodnocovat rizika, stanovovat cíle a plánovat potřebné investice pro transformaci dané firmy.

Případová studie

CPI je vlastník a provozovatel nemovitostí po celé Evropě. Mezi své nemovitosti řadí obchodní, kancelářské a bytové domy. Také spravuje ekologické farmy a lyžařské středisko.

Tato mezinárodní firma těží z vnitřní motivace udržitelnosti se nejen věnovat, ale postupovat ji zvyšovat. Aby se společnost vyhnula greenwashingu a mohla se prezentovat dobrými výsledky i u investorů, spolupracuje s externími partnery (včetně neziskového sektoru) a hodnotí svou udržitelnost u renomovaných ratingových agentur. Tento přístup investorů vítají. S CPI vedou dialog o způsobech reportování a dalším směřování v ESG.

Ve strategii CPI je největší důraz kladen na environmentální pilíř - „E“. Firma si počítá svou uhlíkovou stopu ve všech třech rozsazích (tzv. Scope 1, 2 a 3). Pokrývá tak i své dodavatele a odběratele - nájemce prostorů v nemovitostech. Firma se také věnuje oblastem „S“ a „G“, ale zatím nemá zpracované kvantifikovatelné cíle.

Kromě hodnocení udržitelnosti firmy u Sustainalytics, firma reportuje v rámci Carbon Disclosure Rating (CDP) na žádost investorů, a z vlastní iniciativy si nechává prověřit své uhlíkové cíle u Science Targets initiative (SBTi). Na základě výsledků hodnocení CPI postupně upravuje i své cíle. Komplikací jsou rozdílné dotazníky ratingových agentur, což zvyšuje administrativu a časovou náročnost spojenou s reportováním ESG.

CPI vydala zelené dluhopisy ve výši pětiny tržní hodnoty. Nově se připravuje vydat také tzv. sustainability linked bonds.

Vedení firmy se tak zavazuje k dosažení stanovených cílů. Při nedodržení závazků ztrácí nárok na výhodné financování. Provázání financování a plnění cílů v udržitelnosti částečně přenáší rizika firemních investic do ESG z firmy na investora, který se tak finančně nepřímo podílí na této činnosti. Firma je tak i ekonomicky motivovaná, aby cílů dosáhla.

Dluhopis (bond) je cenný papír a zároveň forma půjčky, kterou upravuje samostatný zákon. Opravňuje držitele ke splacení dlužné částky a výplatě stanovených výnosů k předem určeným datům. V České republice platí neomezená převoditelnost, tedy vlastník se může měnit, aniž by na to měl emitent (dlužník) vliv.

Zelené dluhopisy (green bonds) jsou osvobozeny od daně a jejich účelem je financování a podpora projektů, které si kladou za cíl zlepšit životní prostředí.

Spoluřízení transformace (ESG engagement): jedná se o způsob financování, kdy se investor aktivně angažuje v nastavování a dosahování udržitelnosti firmy. Postup může motivovat také finančními výhodami.

V případě CPI je vůle k vyšší udržitelnosti na úrovni investorů i vedení firmy. Velká část dopadů na udržitelnost však probíhá na úrovni klientů. Zájem těchto firem v regionu CEE o posuny k větší udržitelnosti je podstatně nižší než v západních zemích a dialog s nimi je náročný.

Reality, energetika a zemědělství

Vedle realit byl tématem debaty i sektor energetiky a zemědělství. Zdá se, že ze tří vybraných sektorů nejpokročilejší je v tomto ohledu realitní sektor, kde firmy již reálně podstupují hodnocení udržitelnosti u ratingových agentur. Velkou výzvou je však prosazování udržitelnosti v rámci dodavatelských a odběratelských řetězců.

Konkrétní požadavky na transformaci jsou již jasné i v sektoru energetiky. České energetické firmy začínají situaci reflektovat a plánovat nezbytné změny. Země jako Česko a především Polsko mají velkou nevýhodu kvůli svému „špinavému energetickému mixu“. Investice v těchto zemích jsou tak v kontextu Evropy méně udržitelné a snižují celkové hodnocení nadnárodních firem.

Zemědělství je velmi specifický sektor. Pochází z něj velká část emisí skleníkových plynů a zároveň v něm hrají důležitou roli i jiné oblasti udržitelnosti jako biodiverzita, zadržování vody v krajině nebo specifické faktory jako například množství pesticidů. Zatím zcela chybí rámec pro hodnocení uhlíkové stopy zemědělské výroby. Zemědělské a potravinářské firmy zatím ESG prakticky neřeší. Přitom je zde velký potenciál uhlíkových propadů. Rozdíly mezi sektory v měření ESG mají tendenci se stále zvětšovat.

Reportování, a tudíž do značné míry i měření, je různorodé jak napříč sektory, tak napříč ratingovými agenturami v jednom sektoru. Každá firma i investor si tak zatím musí vytvořit vlastní způsob sběru a vyhodnocování dat. Při spolupráci s jinou agenturou či investorem jsou však firmy často nuceny přizpůsobovat svá data jiným systémům reportování dat.

„E“ vede uhlíková stopa

Co se týká důrazu na různé pilíře ESG, nejvíce pozornosti se věnuje „E“, pak většinou „G“ a nejméně „S“. V environmentálním pilíři dominuje uhlíková stopa a často představuje jakýsi souhrnný indikátor všech environmentálních dopadů. Pomáhá tak problematiku zjednodušovat. Výhodou je, že reflektuje nejen spotřebu energií a fosilních paliv, ale započítávají se do ní emise způsobené spotřebou vody nebo produkcí odpadu. Stejně tak zohledňuje dopady v dodavatelských řetězcích. Ty mohou činit méně než 40 %, ale také až 98 % celkové uhlíkové stopy firmy.

Další výhoda sledování uhlíkové stopy je také v dostupnosti dat, jasné vizi a cílech na globální úrovni. Firmy již mají spočítané energetické audity a energetické průkazy budov. Tyto informace lze snadno využít pro potřeby hodnocení ESG i v jiných sektorech, než jsou reality a energetika. Cíle pro uhlíkové stopy vychází ze závazků Pařížské dohody a Zelené dohody pro Evropu. Adaptaci cílů na úroveň podniků zajišťují právě organizace jako SBTi.

Nevýhodou zaměření na uhlíkovou stopu může být upozadění uhlíkově méně intenzivních témat. Příkladem může být biodiverzita, kvalita půdy nebo spotřeba vody v suchých oblastech. To jsou environmentálně významná témata, která jsou mnohde pro kvalitu životního prostředí neméně zásadní.

Stará důležitost

a nová důležitost

Sociální pilíř a pilíř sledující kvalitu řízení firmy bývá upozaděn. Důvodem je zdánlivá komplikovanost sledování a vyhodnocování těchto témat. V kontextu klimatických změn se také jedná o méně naléhavá témata.

„G” souvisí se strukturou řízení celé společnosti, etickým přístupem a naplňováním legislativních požadavků (compliance). V tomto ohledu tak dochází k prolínání se základním plněním požadavků na environmentální a sociální výkonnost. Témata řízení jsou často přehlížena. Přitom se jedná o klíčový faktor úspěšnosti firmy, jak ve finanční výkonnosti, tak často předurčuje i úspěšnost firmy v „E” a „S”.

Sociální témata získala na významu v důsledku pandemie Covid-19 a jejich důležitost dále poroste. Sociální dopady firmy jsou úzce svázané s reputačním rizikem. Nízce hodnocené firmy v „S” oblasti se potkávají se skandály vykořisťování zaměstnanců, či využívání dětské a nucené práce.

Taktéž i sociální témata mohou být kvantifikovatelná a vyhodnocována obdobně jako environmentální témata. Studie International Sustainable Finance Centre (ISFC) a dalších partnerů navrhla až 150 indikátorů, které lze v této oblasti sledovat.

V tomto pilíři se kromě lidských práv a dětské práce řeší také vzdělávání a wellbeing zaměstnanců, jenž je předpokladem pro získávání talentů. Například v technologickém sektoru je navíc nezbytné zohlednit i problematiku ochrany soukromí uživatelů.

V udržitelnosti (jako Sustainable Development Goals) je však podstatný celostní koncept založený na propojení těchto tří oblastí. Dopady a řešení environmentálních, sociálních i etických problémů jsou vzájemně provázány. Tudíž není možné některý z pilířů opomenout.

Hrozba zelené bubliny

Pravidelný sběr rozmanitých dat, zpracování reportů, jejich hodnocení i návazné plánování a realizace změn ke zlepšení ESG jsou výzvou i pro velké firmy. Prakticky to znevýhodňuje ty, které nemají dostatek informací, dat či kapacit. Při rostoucím zaměření investorů na ESG jsou tak ohroženy především malé a střední podniky a také transformující firmy, které nemusí zachytit důraz na udržitelnost a přestanou být konkurenceschopnými.

Nevýhodou pro firmy může být také energetický mix dané země. Firmy ze států závislých na fosilních palivech mají vyšší uhlíkovou stopu a představují tak pro investora riziko zhoršení jejich ESG profilu. Investoři tak budou preferovat investice ve státech se zelenějším energetickým mixem.

Problematické se také stávají menšinové investice do firem, které vyžadují transformaci. Investující subjekt v takovém případě nemá dostatečný vliv, aby firmu vedl k vyšší udržitelnosti (ESG engagement). Bez vlastního plánu pro transformaci tak může klesnout zájem menšinových investorů o tyto firmy.

Závěry

Celkově panovala shoda, že masivnější nástup udržitelnosti v české ekonomice vyžaduje lepší podpůrnou infrastrukturu i osobní příklady významných podnikatelských osobností či firem, které by strhly i ostatní.

Projekt Glopolis a RSJ může pomoci přesvědčivější identifikací racionálního jádra takové transformace a tvorbou platformy, která by zastřešila různé metriky a metodiky, a zefektivnila tak měření a vyhodnocování ESG.

